

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 64. Quæ sint & quomodo solvantur argumenta sententiæ contrariæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

plecti omnia consilia evangelica : item teneremur ad omnes sententias rigidiores in materia jejunii, Horarum &c ; Superiores non audent plurima præcipere, nec subditi obedire, ubi esset etiam minus probabile periculum peccati ; Medici non audent præscribere medicinas , quia plerumque nesciunt, quænam sit tutior, foretque tutius omnino nullam adhibere ; si Cajus per culpam venialem intulerit damnum Titio, Cajus tenebitur restituere, ne pergat esse injurius Titio , neque tamen poterit acceptare Titius, ne rem non suam acceptet titulo justitiæ &c. ; vix ullus posset absolvi, quia vix ullus habet propositum semper sequendi tutiora , hæc autem omnia sunt contra communem sensum & praxin fidelium. Denique nec adversarii semper docent , & multò minus semper practicant tutiora, uti experientiâ patet, quia id nempe est impossibile. *Sunt etiam in nobis, inquit S. Ambr. in Ps. 118., qui habent timorem Dei, sed non secundum scientiam , statuentes duriora præcepta , quæ non possit humana conditio sustinere : timor in eo est, quia videntur sibi consulere disciplina, opus virtutis exigere ; sed inscitia in eo est, quia non compatiuntur nature, non æstimant possibilitatem.*

§ X. In dubio particulari, an aliquid faciendum 488
sit sub peccato neene, standum est pro parte benigna, uti n. 294. dictum est, ergo multò magis in hoc dubio universalissimo & strictissimè restringente possessionem humanæ libertatis. Videri potest *Moya* torâ q. 5., ubi n. 6. dicit sententiam oppositam vergerè in totalem animarum perniciem.

Q. 64. *Qua sint, & quomodo solvantur argumenta sententiæ contrariæ.* R. Præter illa, ad quæ dub. præced. respondimus, præcipuè sunt sequentia :

Objiciunt 1. Est obligatio sequendi tutiora in quibusdam materiis, uti n. 476. dictum est, ergo in omnibus. *R.* n. conseq., quoad materias n. 476. notatas non juvant nequidem major probabilitas, neque ignorantia invincibilis, ut obtineatur finis intentus, uti ibi dictum est; in aliis materiis juvant probabilitas & ignorantia invincibilis, non tantum ad evitandum formale peccatum, uti à n. 268. probatum est, sed etiam ad honestè operandum, uti etiam probatum est ibidem, & à n. 14.: Atque hic est totus immediatus finis ejusmodi aliarum opinionum Moralium circa alias materias versantium.

490 *Obji.* 2 Multi Canones & SS. PP. dicunt *tutiora esse sequenda: tenendum certum, dimit- tendum incertum: in his, quæ dubia sunt, quod certius existimamus, tenere debemus: in dubiis semitam debemus eligere tutiorem: in iis, quæ ad animæ salutem respiciunt, ad vitandos graves morsus conscientia, pars securior tenenda est,* uti habet *Clemens V. Cap. Exivi, in Clement., de verb. signific. similiter Scotus in prologo ad libr. sent. q. 2. in fine sic habet, si objicias, multa in actibus humani sunt dubia, utrum sint peccata mortalia, etiam suppositis omnibus doctrinis Doctorum & expositorum, respondet, non est dubia via salutis simpliciter, quia à talibus tanquam à periculosis debet homo sibi cavere & custodire se, ne homo, dum se exponit periculo, incidat in peccatum: quod si noluerit querere salutem, sed non curando exponat se periculo, ubi forte de genere actus non est peccatum mortale, tamen peccabit mortaliter se tali periculo exponendo. *R.* Ista dicunt pro quibusdam casibus, v. g. quando in quæstione facti ponendi, agitur de valore actus, aut quando sententia opposita est tantum dubia & non verè probabilis, aut quando manet dubium practi-*

practicum & nequidem per motiva reflexa formari potest dictamen practicum, denique sæpe talia dicunt per modum consilii, c, dicunt ista pro omni casu, quando est quæstio juris, & quando oppositum est verè probabile, potèstque ob novas circumstantias & motiva reflexa formari conscientia, denique dicunt semper per modum præcepti, n, Videri possunt *Moya de op. prob. q. 6. n. 34. & Carden. in I. crisi d. 56. à n. 1065.*, ubi adducunt gravissimos Auctores testantes ejusmodi regulas plerumque esse tantùm de consilio: sufficiat *S. Antoninus in Summa I. p. tit. 3. c. 10. §. 10. Reg. 6.*, ubi sic habet, *eligere viam tutiorem consilii est non præcepti.* Videri potest etiam *Essp. in app. ab a. 165. usque ad 187.* Item *Teril. in Reg. q. 54. à n. 60.*, & iterum q. 55., ubi accuratissimè ad illas citationes aliàsque plures respondent. *Clemens V.* dicit hoc tantùm pro consilio, ne remorsus conscientia orientur, quia saltem indocti timere possunt, an non fortè operentur cum dubio aut ex opinione non strictè probabili. *Scotus* ibi tantùm agit de illis, quæ sunt & manent operanti dubia, etiamsi cognoscantur opposita DD. opiniones; nos loquimur de operante cum judicio prudente de probabilitate opinionis, & inde formante sibi conscientiam practicam. Alia, quæ ex *Scoto* adducit *Gonet*, nihil concludunt, uti rectè ostendit *Essp. a. 163.*, potestque etiam de mente *Scoti* videri *Teril. hìc q. 22. à n. 151.*

Obji. 3. Omnis prudens in negotiis temporali- 491
bus eligit partem tutiorem, v. g. imprudens esset,
qui sciens viam A. esse securam à latronibus, ingre-
deretur viam B. latronibus quandoque infestam;
item, qui medicinam certò sanaturam relinqueret,
& uteretur alià probabiliter tantùm sanaturâ; hi alii-
que similes ideo imprudenter agerent, quia non eli-

gerent tutius; ergo id multò magis valet in via salutis & in negotio animæ, ita *Mercorus. R. n.* conseq. disparitas est manifesta, nam in negotiis temporalibus idem damnum sequitur, siue error meus sit vincibilis siue invincibilis, siue formalis siue materialis tantùm, neque est aliquid, per quod removeatur periculum talis damni, v. g. opinio mea, quâ judico viam B. non habere latrones, me non reddit securum, si reipsa in ea sint latrones, quia latrones remove non potest, neque facere, ut non noceant; similiter opinio, ex qua eligo medicinam hanc præ illa, non potest facere, ut illa, quam eligo, sit salubrior: è contrà in via salutis & in negotio animæ habeo aliquid, per quod removeatur periculum damni siue peccati formalis, quia suppositâ probabilitate opinionis faventis libertati & ignorantia invincibili legis contrariæ, prudenter formo dictamen conscientia, ex quo licitè operor, secundùm dicta à n. 268 & à n. 303.

492

Inst. Videns à longè se aliquid movere, & nesciens, an sit homo an fera, quamvis probabilius putet esse feram, imprudens est, si jaculetur, nam si revera esset homo, jaculando fieret homicida, ideoque debet tutius amplecti & non jaculari, ergo etiam homo semper imprudenter agit relinquendo tutius, quamvis etiam vellet amplecti id, quod est probabilius, ita *Baronus. Conf.* nam hortulanus, qui supra murum ejicit parvum lapidem, prudenter agit, quando probabiliter putat neminem esse post murum; è contrà agit imprudenter, si ejiciat magnum lapidem, quo posset occidere eum, qui ibi esset, quamvis hinc & nunc probabiliter judicet neminem ibi esse; sed ideo imprudenter agit, quia non agit tutius, ubi periculum est damni gravis, ergo similiter ubi est periculum agendi contra legem Dei. *R. n. conse-*

conseq., quamvis enim probabilius sit esse feram, tamen probabile non est licere jaculari, adeoque probabilitas illa non est practica sed speculativa tantum; cujus *Ratio* jam data est, quia opinio jaculantis non potest remove periculum occidendi, neque hic est aliquid, quo impediatur homicidium, si reipsa sit homo, ergo sic jaculans exponit se periculo probabili occidendi hominem, ergo peccat formaliter: oppositum est in nostro casu, uti paulò antè dictum est. *Ad Conf.* est eadem responsio, quamvis enim speculativè probabile sit neminem esse post murum, tamen non est practicè probabile, quòd sit licitum ejicere ejusmodi magnam lapidem, si prudens ratio sit timendi, ne ibi sit homo, nam hortulanus ille potest rescire veritatem & videre, vel saltem inclamare, an fortè ibi non sit homo, ergo non excusatur per ignorantiam invincibilem; deinde illa opinio sua, quòd ibi non sit homo, nec potest facere, ut ibi non sit homo, nec cavere damnum, si fortè ibi sit homo, ergo illicitè projicit: oppositum est in casu nostro, uti n. 491. dictum est. *Videri potest Teril. in Reg. q. 39. à n. 18.*

Obj. 4. Ex lege charitatis tenemur observare 493
mandata Dei, quantum possumus, sed qui non sequitur tutiora, non observat mandata Dei, quantum potest, ergo. Ita *Mercor. R.* Tenemur, quantum absolutè possumus, n, hoc enim est tantum consilii & perfectionis: tenemur quantum possumus, cum moderamine, id est, eo saltem modo, ut caveamus omnem offensam formalem Dei, c, hoc autem facit, qui sequitur probabilem relictà tutiore, uti constat ex sæpe dictis.

Obj. 5. Illa opinio est eligenda, quæ nullum 494
habeat dubitandi locum, seu cui nulla subsit suspicio, quòd res sit illicita, sed hoc facit sola opinio tutior,

ergo. ita *Baron. R. 1.* Si argumentum valet, ergo eligi non potest probabilissima stans pro libertate contra legem. *R. 2. n. maj. vel dist.*, quæ nullum habeat dubitandi locum, quantum est ex vi motivorum judicii directi, n, si spectentur motiva judicii reflexi & dictaminis ultimi, c, & patet ex dictis à n. 303.

495 Q. 65. Quid notandum sit circa hoc axioma; In dubio melior est conditio possidentis, *R. Sequentia,*

§. I. Traditur hoc axioma in *Regulis Juris: Reg. Juris 65. in 6. In pari delicto vel causa potior est conditio possidentis: ff. de Reg. Juris Reg. 128. In pari causa possessor potior haberi debet.*

496 §. II. Hoc axioma fundatur in jure naturæ, uti rectè *Carden. in I. crisi d. 56. n. 1241.*, sic enim, etiam præscindendo à legibus humanis, foret contra jus naturæ possessorem spoliare suâ re propter superveniens dubium: Item contra jus naturæ foret, si debitor dubius, qui rem suam possidet, deberet præstare certam solutionem: & rationes dabuntur n. 500.

497 §. III. Sensus illius axiomatis est, quòd quando neutra pars sufficienter probatur, possessoris causa debeat sustineri, uti explicat *Lugo de just. d. 17. n. 94.*

498 §. IV. Pro foro interno non habet locum in possessione malæ fidei, quia nec jus naturæ nec positivum vult, ut quis ex delicto suo reportet commodum: pro foro tamen externo, etiam malæ fidei possessor quandoque defenditur, usquedum probetur rem non esse ipsius, uti dicitur l. 3 p. 2. n. 100. & 101.

499 §. V. *Lugo in Resp. Mor. l. 1. dub. 4.* contendit non tenere, nisi ubi est par jus & similis causa: similiter *Teril. in Reg. q. 56. n. 14.* ait, si ex una parte videatur esse jus probabilius, Regulam, prout præcet in terminis, non ita fervire, uti in casu dubii aut causæ paris: Item n. 27. dicit non habere locum, si Judex vel privatus existimet probabilius esse, quòd jus